

Ja til dobbelt statsborgerskap

Til dobbelt statsborgerskap

Rapport om dobbelt statsborgerskap i Norge, for innsending til Kommunal- og Forvaltningskomitéen som bakgrunnsmateriale for intern høring i Stortinget den 12. januar 2016.

Representantforslag om å åpne muligheten for dobbelt statsborgerskap. Dokument 8:10 S (2015-2016)

Forfattere:

Cecilie Myhre, Donna Fox, Harald Norvik, dr. juris Anita M. Halvorssen, Cathrine Gamenius

Utgitt: 6 januar 2016

Rapporten må kun offentliggjøres i uforandret form med kildeangivelse.

Abstrakt

Rapporten om dobbelt statsborgerskap skrevet av medlemmer i den partipolitisk uavhengige interessegruppen “Ja til dobbelt statsborgerskap” påviser at det ikke er grunn til å fastholde det norske forbudet mot dobbelt statsborgerskap.

Rapporten er en presentasjon av fakta, data, forklaringer på utbredte misforståelser, forslag om løsninger på praktiske problemer, og beskrivelser av statsborgerlovene i de land Norge ofte sammenligner seg med eller historisk har interessefelleskap med, særlig de nordiske land.

Interessegruppen “Ja til dobbelt statsborgerskap” (www.statsborgerskap.info) konkluderer med at på grunnlag av rapporten finnes det ikke praktiske eller juridiske hindringer for å innføre en rett til dobbelt statsborgerskap for nordmenn og fastboende utlendinger i Norge. Det innebærer at Statsborgerloven **§ 10. *Kravet om løsning fra annet statsborgerskap*** erstattes med en grundig og gjennomtenkt ny paragraf og dessuten blir følgende paragrafer enten slettet helt eller delvis:

§ 7 h) *fyller kravet om løsning fra annet statsborgerskap fastsatt i § 10.*

§ 22 *Barn og erverv av statsborgerskap*

§ 23 *Tap ved erverv av annet statsborgerskap*

§ 24 *Tap ved fravær fra riket*

Innhold

[Innledning](#)

[Synspunkter](#)

[Problemstilling](#)

[Definisjoner](#)

[Avgrensning](#)

[Hoveddeler](#)

[Statistikk](#)

[Nettsiden og sosiale medier](#)

[Folkerett - FN](#)

[Folkerett - Folkerettskommisjonens \(ILCs\) utkast om diplomatisk beskyttelse](#)

[Europarådet og Norge](#)

[Erfaring fra andre land](#)

[Statistikk](#)

[Dobbelt Statsborgerskap i Nordiske land](#)

[Erfaringer og løsninger fra andre land](#)

[Konklusjonen på erfaringer fra forskjellige land](#)

[Myter rundt dobbelt statsborgerskap og eksempler](#)

[Forskjellige diskusjonspunkter om dobbelt statsborgerskap](#)

[Kommentar fra \[www.statsborgerskap.info\]\(http://www.statsborgerskap.info\) og sosiale media](#)

[Fordelene med dobbelt statsborgerskap](#)

[Forskning om dobbelt statsborgerskap i Norge](#)

[Mangel på rettssikkerhet og integrering](#)

[En modell for Norge](#)

[Konklusjon](#)

[Anbefalinger](#)

[Kildehenvisninger](#)

[Vedlegg 1](#)

Innledning

Norge har de siste årene opplevd en større påvirkning fra globalisering, og en jevnt økende innvandring til landet. Dette medfører at mange i dag føler seg tilknyttet til flere land.

Denne rapporten er en oppfølging av Representantforslaget om dobbelt statsborgerskap, Dokument 8:10 S, 2015-16, som foreslår å innføre dobbelt statsborgerskap i Norge. Forfatterne av teksten er knyttet til interessegruppen "Ja til dobbelt statsborgerskap" (statsborgerskap.no), som jobber med tema retten til dobbelt statsborgerskap for nordmenn og fastboende utlendinger i Norge. Forfatterne har mange års erfaring på området og har konstruktivt og aktivt deltatt i debatten om emnet i norske og utenlandske medier. "Ja til dobbelt statsborgerskap" representere alle folkegrupper som er rammet av å ikke ha dobbelt statsborgerskap: nordmenn som bor i Norge og i utlandet, fastboende utlendinger i Norge og barn av flerkulturelle foreldre.

Synspunkter

Det er forfatternes mål å vise at dobbelt statsborgerskap bør være **valgfritt for hvert enkelt individ** og at et individ ikke skal **tvinges til å velge det ene eller andre statsborgerskap**. I et demokratisk samfunn bør ikke folk tvinges til et statsborgerskap de ikke ønsker, og staten bør ikke tvinge folk til å oppgi et statsborgerskap de har fått og ønsker å beholde.

Det er forfatternes mål å vise at dobbelt statsborgerskap er teknisk gjennomførbart i det moderne norske samfunn.

Forfatterne ønsker å opptre så nøyaktig og objektivt som mulig i en faglig og seriøs rapport. De ønsker å stå som troverdige og forsøker å belyse saken så nøytralt som mulig.

Litteraturlisten er angitt tilslutt i rapporten. Videre vil leseren finne et vedlegg med ulike tabeller og tekster.

Praktiske veiledning til leseren:

Kildehenvisninger vil være angitt i den aktuelle teksten som et tall som igjen henviser til kildens nr. i litteraturlisten. Tallet er angitt i parentes. (for eksempel: (8) vil være en referanse til kilde nr 8.)

Referanser til vedlegg vil fremstå i teksten i klammer og refererer til rapportens vedlegg. (Eksempel: [vedlegg nr. 1.]

Problemstilling

I desember 2000, ble et utvalget nedsatt for å utarbeide forslag til ny lov om norsk statsborgerskap - Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap— (Statsborgerloven), NOU 2000:32 (1). Utvalget gjorde en grundig undersøkelse av retten til dobbelt statsborgerskap. Følgende spørsmål og temaer ble tatt opp av utvalget: hvordan kan en teknisk sett ha et annet statsborgerskap i tillegg til det norske, hvilke fordeler og ulemper dobbelt statsborgerskap medfører ble nøyaktig kartlagt, og en grundig forståelse av vanskelighetene knyttet til dobbelt statsborgerskap. Utvalget undersøkte videre det som hadde blitt gjort i andre land som allerede hadde innført dobbelt statsborgerskap. Flertallet (5 av 6) i utvalget anbefalte derfor en innføring av dobbelt statsborgerskap i Norge i 2000 fordi de fant ingen hindringer.

Denne rapporten skal gi svar på de ovennevnte formuleringer i henhold til dagens forhold.

Definisjoner

Forfatterne ønsker å definere ulike sentrale begrep som inngår i diskusjonen om dobbelt statsborgerskap. Dette ønsker vi fordi det er en svært emosjonell debatt, og vi har merket en mer eller mindre bevisst forvrengning av betydningen av begrepene. Vi bruker definisjonen som er allment akseptert, som finnes i norske ordbøker og basert på det norske Språkrådets arbeid. Der dette ikke har vært presist nok, har vi benyttet definisjoner brukt av akademiske institusjoner. Vi ønsker med dette å bidra til å opprette en felles plattform og et felles språk for den videre debatt.

Statsborgerskap

Statsborgerskap innebærer et rettslig bånd mellom en person og en stat og består av en rekke rettigheter og plikter (2), spesielt fulle politiske rettigheter. Statsborgerskapet er en formalisering av samfunnskontrakten mellom stat og borger (3). Et statsborgerskap gir en rekke rettigheter og plikter i henhold til nasjonale lover og internasjonale konvensjoner.

En stat er et lands myndighet og forvalter et område som er en selvstendig politisk enhet under en statsoverhode. En borger er en innbygger i en stat. Enkelt sagt kan statsborgerskap defineres som et medlemskap i eller tilknytning til en stat. Et individ plikter gjennom sitt statsborgerskap å følge de lover og regler som til enhver tid gjelder i staten. Til gjengjeld plikter staten å beskytte innbyggernes rettigheter.

Nasjonalitet

I folkerett brukes nasjonalitet om tilknytningen en stat har til sine innbyggere og brukes om hverandre med statsborgerskap. Mange stater foretrekker å bruke statsborgerskap til å klargjøre

at en person har de fulle politiske rettigheter, mens de definerer nasjonalitet som et medlemskap i en stat basert på historiske og kulturelle bånd.

Lojalitet

Definert som det å være lojal, pliktoppfyllende, og lovlydig (4). Det er troskap til det du føler deg tilknyttet til. Man kan føle lojalitet til folk, yrker, religioner, land og andre begrep eller ideer. Moderne forståelsen av begrepet lojalitet krever ikke at man bare kan føle lojalitet til en enkelt person eller objekt innenfor disse grupperingene. Du kan ha mange venner og føler lojalitet til flere.

Det er en begrensning i definisjonen av lojalitet. Du vil ikke være i stand til å føle lojalitet til alle objekter innenfor en gruppe. Derfor etterlyser moderne filosofi en følelse av lojalitet til en eller flere gitte objekter, en gitt tilhørighet. Tenk deg for eksempel, å være lojal mot sine egne barn, men ikke automatisk lojale ovenfor alle barn i verden. Dette er en universell oppfatning av begrepet lojalitet i den vestlige verden.

Identitet

Definert som en persons bevissthet om sin egen eksistens og egenart, det vil si, selvbevissthet. Man kan faktisk bare ha én identitet, og i en fri verden vil et individ selv bestemme sin bevissthet om sin egen eksistens og egenart. Med andre ord, hva som utgjør en persons identitet, i psykologiske forstand, utvikles av individet selv og ingen andre. Identitet er dermed måten personen oppfatter seg selv på og ikke hvordan andre oppfatter personen. (Det er selvfølgelig mulig gjennom manipulasjon å påvirke en persons selvbilde, men det endrer ikke definisjonen av begrepet).

Globalisering

Definert i ordbøker som tiltak som dekker hele jorden, er global, altomfattende. Denne definisjonen er svært tvetydig, men den kan styrkes ved å iaktta hvor viktig globaliseringen er i dagens internasjonale samfunn.

Regjeringen har gitt følgende forklaring om globalisering i sammenheng med migrasjon og utvikling (5):

“Globaliseringen gjør verden stadig mindre. Varer, tjenester og kapital krysser landegrensene som aldri før. Det gjør også mennesker. I 2005 var over 200 millioner mennesker internasjonale migranter, 75 millioner flere enn i 1960. Kun fem prosent av disse er flyktninger.

Utfordringen nasjonalt er tredelt: å sikre norsk næringsliv og offentlig sektor tilgang på nødvendig arbeidskraft, å sikre en regulert inn- og utvandring til og fra Norge, samt å sikre innvandrere like rettigheter og gode forutsetninger for å delta aktivt i samfunnslivet.

Internasjonalt er utfordringen like krevende: Målet er ikke å stoppe internasjonal migrasjon.

Målet er å håndtere migrasjon klokere. Migrasjon bør ideelt sett være et reelt valg, ikke primært et resultat av tvang eller nød. Det er også i Norges interesse.”

Kultur

Et samfunns og individets samlede åndelige og materielle utvikling; tradisjoner, skikker, som er et resultat av denne utviklingen.

Avgrensning

I denne rapporten vil leseren ikke vil finne historiske forklaringer om statsborgerskap. Forfatterne er av den oppfatning at et lands lovgivning skal bygges på den levende, eksisterende befolknings økonomiske, politiske og kulturelle virkelighet. Historiske betraktninger kan forklare hvorfor og hvordan samfunnet er ordnet slik som det er, men historien beskriver fortid og ikke framtid.

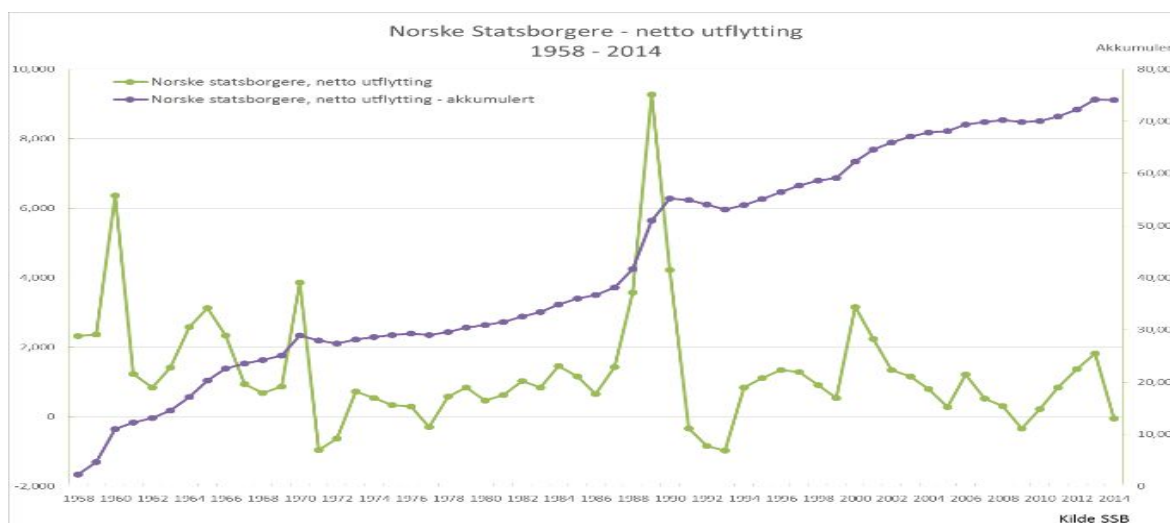
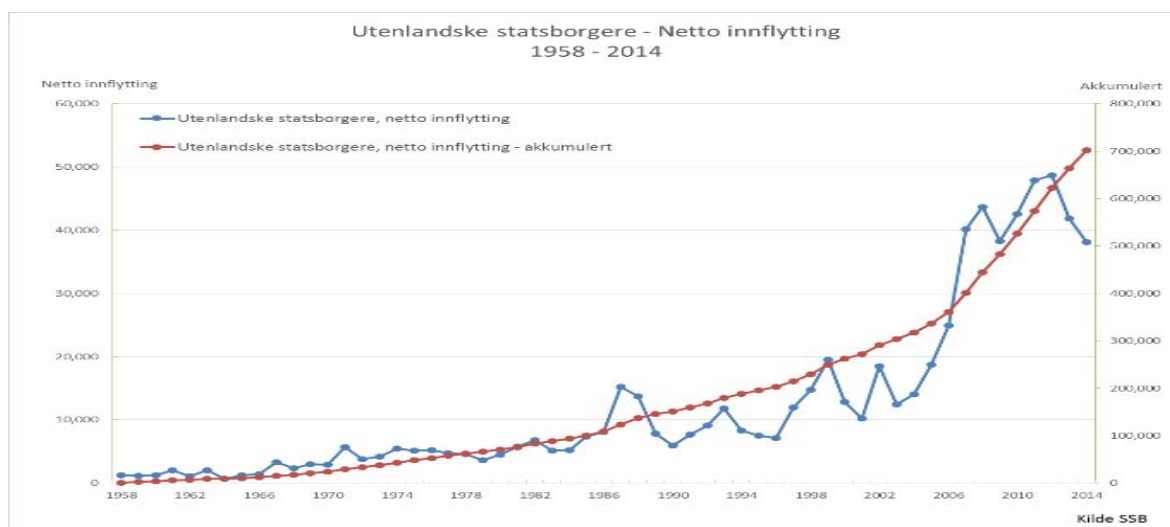
Hoveddeler

Statistikk

Fordi politisk lederskap handler om demokrati, er det naturlig å starte en utredning av retten til dobbelt statsborgerskap med å undersøke hvor mange og hvilke mennesker som er berørt av dette.

Netto inn/utflytting til Norge i perioden fra 1958 – 2014

Kilde: ssb.no Tabell: 05869: Flyttinger fra og til utlandet

Søknader og statsborgerskap i Norge (SSB og UDI)

Per 1. januar 2015 var det nesten 670.000¹ innvandrere i Norge ifølge SSB. I underkant av 49 prosent kom fra vestlige land – definert som EU28/EØS, USA, Canada, Australia og New Zealand. 51 prosent kom fra Asia, Afrika, Latin-Amerika, resten av Europa og resten av Oseania.

I følge UDI fikk om lag 15.200 innvandrere norsk statsborgerskap i 2014. Dette tilsvarer 88 prosent av de om lag 17.250 som søkte om dette. I overkant av 10 prosent av de som fikk statsborgerskap i 2014 kom fra vestlige land.

“Ja til dobbelt statsborgerskap” mener at dagens krav om å si fra seg sitt opprinnelige statsborgerskap er hovedårsaken til den forsvinnende lille andelen av søknader fra statsborgere i vestlige land. Dette bekreftes også av Silje Vatne Pettersen, seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå (SSB), i forbindelse med framlegging av statistikk over andel av innvandrere som går over til norsk statsborgerskap.²

Nær 13% av Norges befolkning er i dag uten stemmerett ved Stortingsvalg.

Data om fastboende i Norge – Nordiske statsborgere (2015 tall)

Kilde: ssb.no Tabell: 10598: Innvandrere, etter landbakgrunn og botid

Nordiske statsborgere som kan søke norsk statsborgerskap (har bodd mer enn 2 år i Norge)

	Totalt	40 års botid eller mer i Norge	Prosentvis av totalen
Sverige	11359	2978	26%
Finland	4511	1001	22%
Danmark	11448	5092	44%
Island	5745	312	5%
Total	33063	9383	28%

Nettsiden og sosiale medier

Nettsiden og sosiale medier til “Ja til dobbelt statsborgerskap” er trolig en av de beste indikatorene for hvilke personer som ønsker dobbelt statsborgerskap. Nettsiden www.statsborgerskap.info har i fem måneder hatt over 3000 besøk fra personer som bruker norsk språk på PC-en sin i 76 land. Landene som er på topp i lista er Norge, som etterfølges av Danmark, Sverige, USA, Australia, Canada, og deretter flere EU og Sør-Amerikanske land. Vi har blitt kontaktet av transnasjonale personer som beskriver hvor mye dobbelt statsborgerskap kunne bety i livet deres. Høyest grunn er tilgangen til rettigheter der man er bosatt, og den

¹ I forhold til aggregerte data for inn/utflytting av utenlandske borgere vil det være en justering hvert år for de som søker og får norsk statsborgerskap i tillegg til fødsler og dødsfall.

² <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Farre-innvandrere-vil-bli-norske-7854861.html>

praktiske betydningen. Vedlagt er oppropet som har samlet inn over 5000 underskrifter for dobbelt statsborgerskap i Norge [vedlegg nr. 1].

Fra kontakten med personer rammet av å ikke ha dobbelt statsborgerskap, er vi kjent med at det er mange som hadde norsk statsborgerskap, men fordi de bor i utlandet har de allerede tatt statsborgerskapet til oppholdslandet og dermed oppgitt sitt norske. At det er mange nordmenn som allerede har dobbelt statsborgerskap, sannsynligvis fordi de er født av foreldre med forskjellige nasjonaliteter eller har søkt norsk statsborgerskap og fikk dispensasjon, framstår dette for den første gruppen som en ubalanse i måten dagen lovverk virker på ved at nye statsborgere ansees som bedre enn de eksisterende.

Personer som har tatt kontakt med oss har også tydelig vist hvor mange fastboende utlendinger i Norge som ønsker dobbelt statsborgerskap slik at de kan delta fullt ut i det norske demokratiet. I tillegg viser mange nordmenn til at de ønsker også å være statsborgere av begge land slik at de kan fortsatt være norsk og samtidig delta fullt ut i det demokratiet hvor de bor. Utlendinger som er fastboende i Norge har klart sagt at kravet om å løse seg fra sitt opprinnelig statsborgerskap er grunnen til at de ikke søker norsk statsborgerskap. Dette går imot Regjerings mål om integrering slik at flest mulig kan delta i et representativt demokrati (20). Det står klart i brosjyren som angir Regjerings mål om integrering at det er en stor variasjon blant innvandrere som velger å ta det norske statsborgerskapet eller ikke, ut ifra hvilket land de kommer fra. Arbeidsinnvandrere fra EØS-landene er de som oftest beholder sitt eget statsborgerskap (20). Dette er rett og slett fordi kravet om å oppi sitt opprinnelige statsborgerskap ansees som urimelig.

På grunn av manglende tilgang til statistikk for nordmenn bosatt i utlandet, er det nødvendig med en innsamling av statistiske data om antall nordmenn med norsk statsborgerskap som er permanent bosatt utenfor Norge.

Folkerett - FN

Folkerett (8), er et juridisk system som styrer forholdet mellom stater. Dette er i motsetning til nasjonal lovgivning, som regulerer vilkårene for innbyggerne i hver stat, med unntak av menneskerettighetene som også reguleres av folkeretten. Norge deltok i en konferanse i 1945 i San Francisco sammen med 50 andre stater for å grunnlegge FN (6). Ved tiltredelse, forpliktet Norge seg samtidig til å undertegne FN-pakten, som utgjør en slags grunnlov for det internasjonale samarbeidet. FN-pakten etablerer gjensidige rettigheter og plikter mellom statene. Det er 193 land som i 2015 utgjør medlemslandene i FN (7).

Ved tiltredelsen i FN, godkjenner partene ulike organer og andre traktater. Blant annet under FNs 70. generalforsamling i september 2015, var styrking av internasjonal rettsorden en av prioriteringene for norsk medlemskap i FNs sikkerhetsråd (9). Det ble notert på regjeringen.no (9) at "FN er en hjørnestein i norsk utenrikspolitikk. Samarbeid mellom land og overholdelse av folkeretten skaper resultater og sikrer landenes felles interesser."

FNs menneskerettighetserklæring (10) omhandler også spørsmålet om statsborgerskap og påfølgende grunnleggende rettigheter:

Artikkel 13 punkt. 2:

"Enhver har rett til å forlate et hvilket som helst land innbefattet sitt eget og til å vende tilbake til sitt land."

Artikkel 15 punkt 2:

"Ingen skal vilkårlig berøves sitt statsborgerskap eller nektes retten til å forandre det."

Flere land refererer til folkeretten for å argumentere for å tillate dobbelt statsborgerskap. Mange stater har på grunn av globalisering og utstrakt internasjonalt samarbeid åpnet for dobbelt statsborgerskap. Norge har allerede et stort antall personer med dobbelt statsborgerskap, fordi Norge etter folkeretten er forpliktet til å akseptere dobbelt statsborgerskap i noen tilfeller.

Folkerett - Folkerettskommisjonens (ILCs) utkast om diplomatisk beskyttelse

Diplomatisk beskyttelse er behandlet i Folkerettskommisjonens (ILCs) utkast om diplomatisk beskyttelse

I Folkerettskommisjonens (ILCs) utkast om diplomatisk beskyttelse, 58. session, 2006 (11), artikkel 7 går det klart frem at en stat kan ikke til utøve diplomatisk beskyttelse av en person mot en annen stat hvor vedkommende også er en statsborger med mindre det kan bevises at det førstnevnte statsborgerskapet var dominerende på tidspunktet da situasjonen oppstod eller kravet ble fremlagt.

I kommentar til Artikkel 7 blir følgende hensyn oppramset som kan tas med i avgjørelsen av hvilken nasjonalitet som er dominerende: permanent bosted, hvor mye tid er tilbrakt i hvert land vedkommende har statsborgerskap i, dato for ervervelse av statsborgerskap, sted og språk brukt i utdanning, familiebolig, familieband i hver av statene, språk, deltakelse i sosiale og offentlige liv, skatt, bankkontoer, folketrygd eller annen forsikring, besittelse og bruk av pass utstedt fra den ene eller andre staten, samt militærtjeneste.

Europarådet og Norge

Norge er medlem av Europarådet. I 2009, undertegnet Norge Traktat 166 - European Convention on Nationality (13). Denne traktaten var inngått av hensyn til migrasjon og nye internasjonale lover som reflektere demografiske og demokratiske forandringer. Dobbelt statsborgerskap er spesielt fremhevet. Det er sterke anbefalinger mot restriktive lover om

statsborgerskap med tanke på å bedre integrering av innvandrerne, erkjennelse av at mange gifte par har forskjellige statsborgerskap, bevegelsesfrihet, tilgang til demokratiske rettigheter tilknyttet statsborgerskap, og at barn kan arve begge foreldrenes statsborgerskap. Det var også nevnt at å tillate statsborgere som frivillig erverver et annet statsborgerskap å beholde sitt opprinnelig statsborgerskap fører til bedre integrering, spesielt at folk i samme familie kan ha samme statsborgerskap og at det blir lettere å returnere til opprinnelseslandet (14).

Derfor ser "Ja til dobbelt statsborgerskap" at Norge har allerede en oppfordring til å innføre dobbelt statsborgerskap med å gjennomføre disse anbefalinger tilknyttet en traktat som Norge har tiltrådt.

Erfaring fra andre land

Statistikk

Over halvparten av verdens land tillater dobbelt statsborgerskap (15).

Det er viktig å merke seg at Sverige, Danmark, USA, Australia, Canada, Spania, England, Italia, og Tyskland, som også har mange norske innvandrere, har lovgivning som tillater dobbelt statsborgerskap.

Statistikk over europeiske land:

Det er 47 suverene land i Europa (16) som har en del av deres territorium i det geografiske Europa og er medlemmer av Europarådet.

Forfatterne har valgt å bruke statistikk fra landene som har undertegnet Schengen-avtalen inkludert Monaco og/eller er medlemmer av EU/EØS avtalen.

Antall europeiske land i tabellen med dobbelt statsborgerskap er derfor 34 land.

Befolkningen i disse 34 landene består av 522 millioner mennesker. 6,5 millioner av disse (i Norge og Estland) taper automatisk sitt statsborgerskap ved søknad om statsborgerskap i andre land uten mulighet for unntak. Dette utgjør 1,2% av den totale europeiske befolkning. (16)

Det er dermed 515,5 millioner europeere som har mulighet til å ha to statsborgerskap etter søknad om en annen nasjonalitet. Dette tilsvarer de resterende 98,8% av den totale befolkningen.

De europeiske landenes lovgivning om dobbelt statsborgerskap er lovpålagt, men den er også anbefalt i Europarådets traktat (14). Noen land tillater dobbelt statsborgerskap uten noen restriksjoner eller begrensninger, mens andre land har varierende restriksjoner på muligheten til dobbelt statsborgerskap. Derfor er det vanskelig å klassifisere de forskjellige lands lovgivning.

En fellesnevner for alle disse 34 europeiske land, er imidlertid at de ikke krever at en ny borger må oppgi sitt opprinnelige statsborgerskap dersom dette er problematisk.

Et land som Østerrike angir i sin lovgivning (10), som i utgangspunktet ikke støtter dobbelt statsborgerskap, at en østerriksk statsborger som bosetter seg utenfor Østerrike og søker et annet lands statsborgerskap kan, etter søknad, få lov til å beholde sitt østerrikske statsborgerskap. Det er uklart hvilke kriterier som avgjør hvem som får lov til å beholde sitt østerrikske statsborgerskap.

Derfor kan man med rette spørre, bør Østerrike telles blant de land som tillater dobbelt statsborgerskap eller ikke?

Nederland avviser også dobbelt statsborgerskap med unntak av at ektefellene ikke automatisk mister sitt opprinnelige statsborgerskap ved å søke det nederlandske. Det samme gjelder for annengenerasjons innvandrere.

Dermed gjenstår Estland og Norge, som de eneste to land der det opprinnelige statsborgerskap alltid går tapt, uten mulighet for dispensasjon, når en søker et annet lands statsborgerskap.

En nyttig klassifisering blir derfor å inndele landene i tre grupper. (I) hvor en borger ved erverv av et annet statsborgerskap *mister sitt* opprinnelige statsborgerskap automatisk, (II) hvor man automatisk mister sitt opprinnelig statsborgerskap men hvor det er enkelte unntak, og (III) alle de resterende hvor en *ikke mister sitt* opprinnelige statsborgerskap.

Land hvor en borger **mister** sitt statsborgerskap automatisk ved å søke et annet lands statsborgerskap:

Estland, **Norge**

Land hvor en borger **mister** sitt statsborgerskap automatisk ved å søke et annet lands statsborgerskap men det er spesifikk unntak grupper:

Østerrike (kan søke om å beholde den),
Nederland (dispensasjon for ektefeller og annengenerasjons innvandrere)

Land hvor en borger **ikke mister** sitt statsborgerskap ved å erverv et annet lands statsborgerskap:

Danmark, Belgia, Bulgaria, Kypros, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Island, Kroatia, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Malta, Monaco, Polen, Portugal, Romania, Sveits, Sverige, Slovakia, Slovenia, Spania, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn, Sveits, Storbritannia,

Konklusjon

Norge tilhører den førstegruppen, og med sin nåværende lovgivning hører til en minoritet av europeiske land som fortsatt fratrar sine borgere sitt opprinnelige statsborgerskap og dermed indirekte hindrer dem fra å oppnå fullt statsborgerskap i sitt nye hjemland. Danmark endret sitt lovverk i 2015 for å tillate dobbelt statsborgerskap, Tyskland og Tsjekia gjorde dette i 2014.

Dobbelt Statsborgerskap i Nordiske land

I de nordiske landene var Sverige først ute med å innføre dobbelt statsborgerskap i 2001. Finland og Island fulgte etter i 2003, og Danmark endret loven i 2015. Norge hadde muligheten til å følge etter allerede i 2005, men stemte istedenfor en mer restriktiv Statsborgerlov.

Erfaringer og løsninger fra andre land

Grunnet tidspress er forfatterne tvunget til å begrense gjennomgangen av lovgivning og praksis med dobbelt statsborgerskap i andre land i verden.

Lovene i f.eks. USA, Spania og Australia er beskrevet ettersom disse landene er oppholdsland for mange norske borgere.

I tillegg var det naturlig å gå gjennom Sverige og Danmark i rapporten, siden Sverige og Danmark i mange sammenhenger ligner på Norge. Videre er det en tradisjon i Norge å sammenligne seg med Danmark og Sverige.

Andre land som Norge har nære relasjoner til, for eksempel via EØS, Schengen og NATO, gjør det naturlig å skissere lovgivningen i USA, Canada, Australia, Storbritannia, Italia, Frankrike, Sverige og Danmark nedenfor.

Danmark

I 2014 innførte Danmark dobbelt statsborgerskap (Loven trådte i kraft i 2015.) (17). En dansk statsborger vil ikke lengre miste sitt danske statsborgerskap når han eller hun søker et annet statsborgerskap, og barn kan ha mulighet til å erverve statsborgerskap fra begge foreldre livet ut. Dermed fjernet Danmark regelen som tilsa at en danske alltid mistet sitt statsborgerskap hvis vedkommende søkte om et annet statsborgerskap. Andre som derimot søkte dansk statsborgerskap hadde mulighet til å beholde sitt opprinnelig statsborgerskap i enkelte tilfeller. Det var sterk argumentasjon om bedre integrering og demokratisk deltagelse både for fastboende i Danmark, samt danske statsborgere i sine nye hjemland hvor de bor permanent i utlandet. Danmark har også brukt internasjonal traktater for å håndtere motargumenter. Alle som søker eller fornyer sitt dansk pass må undertegne en erklæring som bekrefter at personer med dobbelt statsborgerskap har rettigheter og plikter ovenfor to stater og at diplomatisk beskyttelse ikke kan bli brukt fra det ene land mot det andre.

Det er 16439 nordmenn som bor permanent i Danmark (26).

Sverige

Sverige innførte dobbelt statsborgerskap i lovverket med virkning fra 1. juni 2001 (22). En svensk statsborger mister ikke lengre sitt svenske statsborgerskap når vedkommende søker om et annet lands statsborgerskap. Tidligere svenske statsborgere kunne i en to-års periode frem til 30. juni 2003 søke om å få sitt tapte statsborgerskap igjen via en uttalelse. Den samme muligheten ble gitt til barn av tidligere svenske statsborgere. Endringen innebar også at nye svenske borgere ikke lenger må oppgi sitt opprinnelige statsborgerskap. Frem til juli 2001 hadde om lag 300.000 svenske statsborgere allerede fått dobbelt statsborgerskap. Dette var, for eksempel, barn som også hadde et annet statsborgerskap ved fødselen. Inkludert i det svenske lovforslag om dobbelt statsborgerskap, ble det også uttalt at det aldri hadde vært problemer (rettslig, sikkerhetsmessig eller andre) med disse 300.000 individene med dobbelt statsborgerskap (35).

En svensk statsborger født utenfor Sverige, som også er en borger av hans eller hennes bostedslandet vil med den nåværende loven miste sitt svenske statsborgerskap i en alder av 22, såfremt han eller hun ikke oppfyller følgende vilkår for å bibeholde det svenske statsborgerskap - er barn av en person med svensk statsborgerskap på et gitt tidspunkt før fylte 22 år og har bodd i Sverige eller besøkt Sverige regelmessig. Den forbedrede sikkerheten og fordelene av å være en svensk statsborger mens du beholder ditt opprinnelige statsborgerskap gjør at du føler deg mer hjemme i Sverige, noe som er til fordel for integrering. I tillegg vil muligheten til å beholde sitt opprinnelige statsborgerskap gjøre det enklere å reise tilbake for å bosette seg i opprinnelseslandet. (22)

Rettsvern i utlandet.

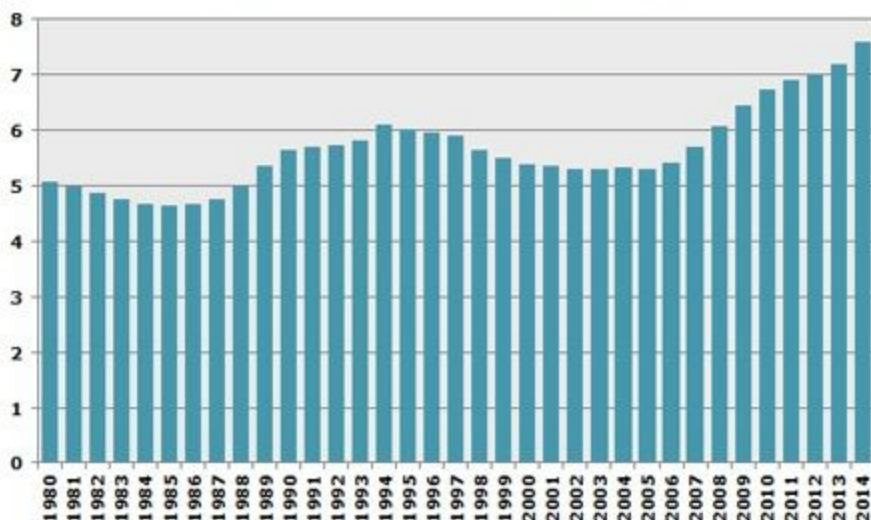
Bare personer som er i besittelse av kun det svenske statsborgerskapet kan stole på full rettslig beskyttelse i utlandet. Hvis en i tillegg til det svenske statsborgerskapet bor i det landet hvor en har sitt andre statsborgerskap, vil det andre landet bare oppfatte vedkommende som en lokal statsborger av dette landet. Derfor har Sverige få muligheter til å hjelpe personer som har problemer i slike situasjoner. Reglene for å søke om statsborgerskap i Sverige er angitt på Sveriges informasjonsside fra Migrationsverket. (22)

Det var referert i Svenske Regeringens proposition 1999/2000:147 (35) at:

“Moderne samfunn har mange flere internasjonale kontakter, og det er blitt mer vanlig for svenske statsborgere å bo og arbeide i utlandet. I tillegg studere mange flere studenter i utlandet. Familier med en svensk statsborger og en utlending er en naturlig konsekvens av denne internasjonaliseringen. Konklusjonen som anbefalte dobbelt statsborgerskap, finnes på sidene 85-88.”

Antallet nye svenske statsborgere i 2014: (24) 43.500 fikk svensk statsborgerskap i 2014. Tabellen viser at siden Sverige innførte dobbelt statsborgerskap, har det vært en klar økning i søknader om svensk statsborgerskap.

Andel av befolkningen med utländskt medborgarskap 1980–2014

Bland de utländska medborgarna hade var femte ett nordiskt medborgarskap, drygt 40 procent av dessa var finska medborgare. Under det senaste året har antalet syriska medborgare mer än dubblats och de utgjorde drygt 42 000 av de utländska medborgarna

I 2014, var det 34.482 nordmenn som var bosatt permanent i Sverige (24).

Storbritannia

Dobbelt statsborgerskap er tillatt i Storbritannia og har vært det siden 1948 (27).

Dobbelt statsborgerskap er ikke et problem såfremt ikke det andre landet bare tillater ett statsborgerskap. Det britiske innenriksdepartementet skriver i sin informasjonsbrosjyre om at dobbelt statsborgerskap i noen tilfeller kan gjøre det mer komplisert å søke om visum til et tredje land. I tillegg kan det innebære utfordringer for en borger med to sett med forpliktelser, herunder militærtjeneste. Det kan også være ulemper i de tilfeller at det andre landet bestemmer skatteplikt helt eller delvis på grunnlag av statsborgerskapet og det ikke er tatt hensyn til i dobbeltbeskatningsavtaler. Ifølge folkeretten, er det ikke folkerettsstridig om en britisk ambassade eller et konsulat ikke formelt griper inn på vegne av en britisk statsborger som også har et annet statsborgerskap.

USA

Den amerikanske lovgivningen nevner ikke dobbelt statsborgerskap, så i praksis tillater USA dobbelt statsborgerskap.

Statsborgerskap følger det amerikanske landprinsippet "jus soli", som betyr at barn født av utenlandske foreldre i USA automatisk får amerikansk statsborgerskap.

Nye amerikanske borgere trenger ikke gi avkall på sitt opprinnelige statsborgerskap, samt individer med amerikanske statsborgerskap trenger ikke å gi avkall på sitt amerikanske statsborgerskap når de får en annet statsborgerskap, med mindre det nye landet krever dette. US Department of State opplyser på sin hjemmeside at et individ med amerikansk statsborgerskap oppfordres til å bruke sitt amerikanske pass ved grensen til USA, og at dobbelt statsborgerskap er underlagt det andre landets lover under sitt opphold i det andre landet, hvor USA har liten mulighet til å bistå med diplomatiske eller juridiske tiltak. (25)

Australia

Fra 4. april 2002 har dobbelt statsborgerskap blitt fullt akseptert i Australia (29).

Canada

Canada har tillatt dobbelt statsborgerskap siden 15. februar 1977 gjennom "Citizenship Act" (28)

Frankrike

Den franske loven krever ikke at en utlending som søker om fransk statsborgerskap oppgir sitt opprinnelige statsborgerskap. Den krever heller ikke at en fransk statsborger som har fått et utenlandsk statsborgerskap må oppgi sitt franske statsborgerskap. Dette gjøres i henhold til vilkårene og betingelsene som er beskrevet i internasjonale avtaler, herunder spesielt to avtaler inngått av Europarådet; Konvensjon av 6. mai (1963 og Konvensjon om begrensning av flere nasjonaliteter og rundt militærtjeneste i tilfelle av flere statsborgerskap) og konvensjonen av 6. november 1997 (europpeiske konvensjonen om statsborgerskap).

Italia

Den gjeldende italiensk lovgivning om statsborgerskap (30) trådte i kraft 16. august 1992 og tillatter dobbelt statsborgerskap.

Norge

I Norge er dobbelt statsborgerskap er begrenset (31). Europarådets konvensjon av 6.11.1997 stiller EU sine medlemsland fritt med hensyn til dobbelt statsborgerskap. Norge har også undertegnet denne konvensjonen (13) og det er derfor det finnes noen unntak for dobbelt statsborgerskap i Norge.

Norge tillater dobbelt statsborgerskap i de tilfeller hvor en statsborger har fått automatisk og ikke på egen hånd har søkt om et annet statsborgerskap. I tillegg er det unntak for personer som søker norsk statsborgerskap hvor de kan ikke bli løst fra sitt opprinnelige statsborgerskap, eller der det er urimelig grunner for å bli løst fra det. Slike grunner kan være **tapt av rettigheter** som f.eks. arverett eller eiendom.

Norske statsborgere bosatt i utlandet

Det som er et paradoks er at nordmenn, som vil ha tilgang til rettigheter i landet hvor de bor, taper rettigheter i Norge gjennom å søke om det andre statsborgerskapet, f.eks rett til å forbli norsk, rett til å bo og jobbe i Norge uten å søke tillatelse, rett til jobber i Norge og utlandet som krever norsk statsborgerskap, deltagelse ved stortingsvalg (enten som stemmegivere eller valgkandidater) og fri og ikke tidsbegrenset adgang til Norge.

Det finnes mange land som har forskjellige rettigheter tilknyttet til statsborgerskap. For eksempel:

- deltagelse ved stortings- og kommunevalg (enten som stemmegiver eller valgkandidat);
- rett til å kjøpe eiendom;
- styrelederverv, selv i eget selskap;
- arbeid i offentlig sektor;
- adgang til skolegang;
- adgang til studielån, og med samme vilkår;
- adgang til pensjonsavtaler, og med samme vilkår,
- deltagelse i nasjonal toppidrett.

Norge har inngått avtaler med en rekke land om gjensidig utveksling av informasjon om statsborgere ved anskaffelse av et nytt statsborgerskap.

Retten til å stemme ved stortingsvalg er i Norge regulert i Grunnloven som sier at en innbygger må ha norsk statsborgerskap. I hvilken utstrekning norske statsborgere som på valgdagen er bosatt utenfor riket, er stemmeberettigede, fastsettes ved lov der det nevnes noen unntak for ambassadepersonell og personer utestasjonert av norske selskaper.

Konklusjonen på erfaringer fra forskjellige land

Diskusjonen ovenfor viser at land som tillater dobbelt statsborgerskap er i stand til å håndtere dobbelt statsborgerskap gjennom lovgivning og praktiske avtaler mellom landene. Dette gjelder land som historisk har tillatt dobbelt statsborgerskap (for eksempel USA, Canada og Australia), men også land i nyere tid har tillatt dobbelt statsborgerskap (for eksempel Danmark, Sveits, Italia og Sverige). Gjennomgangen viser tydelig at den norske lovgivningen skaper flere ulemper for individer som er norske statsborgere som bor i utlandet eller utenlandske statsborgere som bor i Norge sammenlignet med de fleste andre lands lover.

Myter rundt dobbelt statsborgerskap og eksempler

Det har vært skrevet og uttalt mye feil om dobbelt statsborgerskap i media og i tidligere debatter på Stortinget. Mytene er bygget på en kombinasjon av fremmedfrykt, basert emosjonelt på frykt

om at Norge er truet, reduksjon av velferdsgodene, og likhetsprinsippet. Når det gjelder det siste, er loven allerede uthulet, den virker tilfeldig ut ifra forskjellige administrative prosedyrer i andre land og den er dermed ikke lik for alle som har rett til å søke et annet statsborgerskap for å beholde begge.

Dobbelt statsborgerskap har ikke noe med følgende myter å gjøre:

- at det skal bli lettere å bli norsk
- kriteriene for å søke om norsk statsborgerskap bortsett fra å oppgi sitt opprinnelige statsborgerskap
- asyl- og innvandringspolitikk
- økende terrorisme og ekstremisme
- at det norske demokrati, regelverket og strafferetten blir svakere eller truet
- skatte- og pensjonsordninger
- at det blir lettere å få støtte fra Lånekassen
- at flere kommer til Norge for å få tilgang til velferdsytelser
- å ha tilgang til velferdsgoder fra to land
- at norsk kultur er truet
- at arbeidsplasser er truet

Forskjellige diskusjonspunkter om dobbelt statsborgerskap

1. "Med dette forslaget, hvorfor kan en ikke like gjerne kunne ha 3-4 statsborgerskap."

Dobbel betyr én ganget med to, det vil si to.

2. "Nordmenn som er bosatt i utlandet, og dermed blir globale ambassadører for Norge. For hva er en norsk ambassadør? Det er en norsk person, sendt av den norske regjeringen til å forfølge norske interesser i utlandet. En norsk ambassadør er en nordmann på oppdrag fra den norske stat."

Norske statsborgere er en form for norske ambassadører i bostedslandet, i den forstand at de representerer det å være norsk. Norske i utlandet er ofte det første eller eneste møtet som mange utlendinger får med Norge. Det er fornærmende å hevde at nordmenns daglige arbeid ikke er i favør av Norge, både i økonomiske forhold, men også på det kulturelle og det mellomfolkelige plan. Det er dessuten et mindre antall ambassadører utsendt av den norske regjeringen i forhold til de norske som er bosatt i utlandet.

3. "Når du emigrere til et annet land og bosetter deg i et annet land, velger du det andre landet i stedet for Norge; så en opphører å være norsk."

Skal logikken i dette uttrykket forfølges, så bør enhver utlending som velger å bosette seg i Norge, umiddelbart ha status som en norsk statsborger, siden han alene, ved immigrasjon, sluttet å ha sin tidligere nasjonalitet. En nordmann som har emigrert er fortsatt norsk.

4. "Noen personer kan allerede få dobbelt statsborgerskap i Norge. I 2014, 52% av de som søkte norsk statsborgerskap fikk beholde sitt opprinnelig statsborgerskap. Er det ikke viktig at Norge ikke får A og B statsborgerskap."

Selvfølgelig, en lov som gjør det mulig å få dobbelt statsborgerskap bør være lik for alle. Mangelen på dobbelt statsborgerskap betyr i praksis i dag at nordmenn i utlandet er B-borgere uten grunnleggende borgerrettigheter i landet de bor i. Akkurat den samme praktiske konsekvens får dette for utlendinger bosatt i Norge. Dobbelt statsborgerskap vil bare bety at det ikke lenger er A og B-borgere i Norge.

5. "Er det ikke problematisk at noen kan få stemmerett i flere land?"

De fleste fastboende med permanent oppholdstillatelse kan hverken stemme i det opprinnelige landet sitt eller i Norge. Dette er et problem. De får ikke delta i demokratiet. Noen kan ha stemmerett i to land, men bare for en overgangsperiode som er bestemt av det landet man tidligere bodde i.

Personer som bor i Norge bør ha rett til å delta i det demokratiske samfunnet de bor i og påvirke livet sitt uten å måtte si fra seg sitt opprinnelige statsborgerskap. Folk som er statsborgere i to land kan selv bestemme om de ønsker å følge og delta i politikken i begge land, selvfølgelig ut ifra lovgivningen og regelverket for stemmerett basert på om man er fastboende eller ikke.

Stemmerett i Norge faller vanligvis bort etter 10 års fravær fra riket etter dagens lovverk. Dette kan bli forandret i forhold til dobbelt statsborgerskap. Da kan Norge selv bestemme om stemmeretten opprettholdes i Norge ved fravær fra riket og for hvilken periode. Stemmeretten i andre land er forskjellige fra land til land og bestemmes av de landene selv.

6. "Hva om de to landene der du har statsborgerskap i er i konflikt med hverandre eller direkte i krig med hverandre? Vi vet ikke hva fremtiden vil bringe."

Hvis den logiske konsekvensen av å ikke vite fremtiden er at man ikke bør kunne endre lover, da er ikke bare demokratiet i fare, men hele menneskeheten har et uoverstigelig problem.

Hvis to land er i krig med hverandre, får det individet med dobbelt statsborgerskap et problem han eller hun må løse, med alle de konsekvenser dette kan ha - liv og død. Det er ingen garanti for at en nordmann som lever hele sitt liv i Norge, ikke også må ta noen ekstreme vanskeligheter

valg i en krigssituasjon.

Hypotetiske krigssituasjoner kan ikke være et argument for å avvise dobbelt statsborgerskap. Verneplikt - hvor det fortsatt er en plikt - er blitt løst i andre land ved lovgivning i henhold til den europeiske konvensjonen av 1963 og gjennom bilaterale avtaler. De fleste personer med dobbelt statsborgerskap avtjener sin verneplikt i opprinnelseslandet.

Norge har dessuten allerede idag vernepliktige soldater med dobbelt statsborgerskap.

7. "Når vi i 1814, hadde en statsborgerskaps lov, noe som betyr at statsborgerskap var et ekte statsborgerskap, og dette stemte med det faktum at Norge hadde et demokrati."

Demokratiet har heldigvis utviklet seg siden den tiden - i 1814 var det knapt nok et demokrati: f.eks. hadde halvparten av befolkningen - kvinner - ingen stemmerett i 1814. Selvfølgelig bør lov om statsborgerskap, som alle andre lover, også følge utviklingen.

8. "Hvis en person med dobbelt statsborgerskap reiser til Syria, og Syria vil forfølge dette, er det ikke mulig å få diplomatisk beskyttelse fordi de har dobbelt statsborgerskap. Når vi snakker om dobbelt statsborgerskap, må en person med dobbelt statsborgerskap være oppmerksom på at de blir utsatt for de respektive rettssystemer."

En person med dobbelt statsborgerskap velger faktisk dette selv, og det skjer neppe uten nøye overveielse. Sverige og Danmark velger å opplyse personer som søker om et annet statsborgerskap om å overveie dette grundig ut ifra at disse landene ikke kan bruke det diplomatiske systemet for å beskytte en svensk eller dansk statsborger, når du bor i det landet hvor vedkommende har sitt andre statsborgerskap.

Som i krigssituasjoner, er dette et annet område hvor en person med dobbelt statsborgerskap må selv ta konsekvensen av sin situasjon. Å ha dobbelt statsborgerskap er et personlig valg og et personlig ansvar.

9. "Hva med en norsk/tyrkisk jente som blir sendt til Tyrkia for å gifte seg der nede, og hvor Norge på ingen måte har mulighet til å hjelpe henne med tvangsekteskap? "

Problemet med tvangsekteskap løses neppe ved å fortsette å nekte dobbelt statsborgerskap. Disse unge jentene har også i mange tilfeller allerede dobbelt statsborgerskap uten at det hverken forbedrer eller forverrer deres situasjon. Dobbelt statsborgerskap vil tilslutt føre til bedre muligheter for full integrering av utlendinger i Norge, og dermed bidra til å redusere slike problemer.

I Norge er politikerne og samfunnet veldig opptatt av at alle som ønsker å integrere seg, må lære å snakke norsk, delta i det norske samfunnet og ta del i det politiske felleskap. Derfor bør kravene til statsborgerskap i seg selv ikke være en unødvendig hindring for å få statsborgerskap.

Kommentar fra www.statsborgerskap.info og sosiale media

At Norge fortsatt krever fraskrivelse av opprinnelige statsborgerskap er trolig den største barrieren for mange vellykkede innvandrere i Norge, som ville oppfylt alle de juridiske kravene for å søke om og få statsborgerskap, men søker allikevel IKKE norsk statsborgerskap. De blir dermed ikke kvalifisert til en full integrering i samfunnet de lever i.

Fordelene med dobbelt statsborgerskap

Norsk globaliseringspolitikk tar til orde for økt mobilitet og migrasjon både i inn- og utland. Flere land nevner økt mobilitet og internasjonalisering som argumenter for å ha innført en rett til dobbelt statsborgerskap.

Erfaringene til de land som har tillatt dobbelt statsborgerskap er allerede beskrevet i denne rapporten. Erfaringene viser at innføring av rett til dobbelt statsborgerskap ikke har ført til betydelige utgifter eller andre problemer.

Europa-konvensjonen av 1997 lar landene fritt bestemme om de vil tillate dobbelt statsborgerskap og Norge står som en av noen få EU/EØS-land som ennå ikke har tatt konsekvensene av denne naturlige utviklingen.

Den nåværende loven tillater i praksis at barn født av foreldre med ulike nasjonaliteter får dobbelt statsborgerskap hvis de får den andre av foreldrenes statsborgerskap automatisk ved fødsel. Dette skaper et demokratisk underskudd for de mange norske statsborgere som ikke har denne muligheten.

Tillatelse til dobbelt statsborgerskap vil øke rettssikkerheten til nordmenn i utlandet, bedre mobiliteten, skape bedre arbeids- og levevilkår, og vil også legge til rette for full integrering av vellykkede utenlandske innvandrere i Norge.

Tillatelse til dobbelt statsborgerskap vil gi folk fulle rettigheter i det landet der de er aktive, og bidra til å fremme forståelse mellom folk. Globalisering er ikke bare økonomi og handel, men bidrar også til kulturell og internasjonal forståelse.

Frode Forfang, UDI Direktør, skrev i en artikkel på NRK Ytring i desember 2013 (19) at: "Siden prinsippet om ett statsborgerskap allerede er sterkt uthulet, og derfor knapt er et ordentlig prinsipp men snarere en regel med mange tilfeldige utfall, kunne det kanskje være verdt å ta opp prinsippet til ny vurdering. UDI bruker mye administrative ressurser på å ta stilling til alle unntakene fra hovedregelen om ett statsborgerskap. Men det er en realitet at dagens ordning er tungvint å håndheve."

Forskning om dobbelt statsborgerskap i Norge

Norske forskere fra Universitet i Oslo og PRIO (Peace Research Institute Oslo) har skrevet mye om dobbelt statsborgerskap gjennom de siste årene, og alle er enige om at dette bør tillates. De har ikke funnet noen gode grunner til at prinsippet om ett statsborgerskap bør opprettholdes eller at det har noen funksjon for staten eller befolkningen.

Professor Andreas Føllesdal ved Universitet i Oslo skrev en artikkel i Aftenposten i januar 2015 som påpekte at: "Å tillate dobbelt statsborgerskap setter ikke norske interesser på spill. I beste fall er det en dårlig løsning på et problem vi ikke har." (32)

Norske forskere har heller ikke funnet noen gode grunner til hvorfor dobbelt statsborgerskap ikke kan tillates i Norge. Mye av forskningen viser at statsborgerskap gir bedre integrering og politiske felleskap (33). PRIO forskere, Marta Bivand Erdall og Tove Heggeli Sagmo, skrev i NOU 2015:4 Tap av Statsborgerskap (33) at:

"De fleste Europeiske land som tillater dobbelt statsborgerskap, argumenterer for at dette bidrar til en sterkere tilhørighet til begge land. Slik man i norsk integreringspolitikk ikke ser noen motstrid mellom det å være norsk og det å ha tilknytning og tilhørighet til andre land (34), slik ser man i statsborgerskapslovgivningen i andre land at det å ha to statsborgerskap tolkes ikke som en utfordring mot den formelle tilknytning statsborgerskapet gir. I norsk sammenheng er forholdet mellom statsborgerskap og integrering ikke helt avklart, og det er heller ikke helt avklart hvordan man skal forstå holdningen om at man på den ene siden verdsetter tilknytning og tilhørighet til flere land, samtidig som man på den annen side opererer med en statsborgerskapspolitikk hvor formelle bånd til andre land umuliggjøres."

Mangel på rettssikkerhet og integrering

Norges forbud mot dobbelt statsborgerskap har vidtrekkende negative konsekvenser for både nordmenn i utlandet og utlendinger i Norge.

Nordmenn i utlandet og utlendinger i Norge settes i praksis inn i et juridisk politisk vakuum. De anses hverken fullt ut som innbyggere i det landet de bor i, eller i det landet der de er statsborgere. I tillegg til rent praktiske problemer med begrensede jobbmuligheter, manglende rett til å eie eiendom og / eller egne bedrifter, mangel på muligheter for midlertidig opphold i tredjeland, så er disse individenes rettstilstand ofte underlagt de gjeldende regler for utlendingers opphold i bostedslandet.

Oppholdstillatelse i Norge er regulert i utlendingsloven, kapittel 7, og gjennom forskrifter til loven. Flere EU-land har, til tross for EUs uttalte intensjon om fri bevegelighet, i de siste årene strammet inn reglene når det gjelder EU-borgere boende i sine respektive land. Det skaper en

evig usikkerhet for den enkelte, og betyr for eksempel at en skilsmisse kan føre til at en person blir tvunget til å flytte fra landet der hans barn bor og er borgere. En tidligere norsk statsborger kan for eksempel også risikere å ikke ha muligheten til å hjelpe syke slektninger i Norge på grunn av norske forskrifter om utlendingers opphold i Norge.

Ved å nekte dobbelt statsborgerskap forhindrer dette også mange nordmenn fastboende i utlandet i å returnere til Norge for kortere eller lengre perioder. Den såkalte hjerneflukten vil utvilsomt merke en nedgang, hvis nordmenn med utenlandsk arbeidserfaring i fremtiden har mulighet for en kortere eller lengre tid eller for alltid å komme tilbake til Norge uten å måtte oppgi et ervervet utenlandsk statsborgerskap eller å miste sin oppholdstillatelse i landet de har oppholdt seg i.

“Ja til dobbelt statsborgerskap” har satt sammen et omfattende utvalg av case-historier fra nordmenn i utlandet, og tilsvarende historiene kan sikkert skrives for utlendinger i Norge. (18)

Mangelen på dobbelt statsborgerskap skaper et grunnlag som medfører usikkerhet for tusenvis av mennesker - i Norge og i utlandet.

Flere land (f.eks. Sverige) som har tillatt dobbelt statsborgerskap, brukte integrering av utlendinger i landet som et tungtveiende argument for å innføre dobbelt statsborgerskap. Ingen kan tvile på at full integrering innebærer statsborgerskap som er den eneste måten å garantere fulle politiske rettigheter på.

Ikke noe land kan forvente full integrering og dermed lojaliteten fra et individ som ikke har fulle rettigheter.

Dette gjelder for nordmenn som bor i et annet land, like mye som det gjelder for utlendinger som bor permanent i Norge.

Ved å opprettholde forbudet mot dobbelt statsborgerskap hindrer Norge full integrasjon av vellykkede innvandrere. Dagens regler for å få norsk statsborgerskap er allerede til hinder for at kriminelle innvandrere, innvandrere som skylder staten penger og innvandrere som ikke kan forsørge seg selv fra å få norsk statsborgerskap.

En modell for Norge

Vi ønsker å skissere en modell for dobbelt statsborgerskap i Norge.

Dobbelt statsborgerskap må gjelde for alle nordmenn, uavhengig av hvilket land nordmannen har sin opprinnelse i.

Denne modellen vil innebære at følgende paragrafer i Statsborgerloven enten blir slettet helt eller delvis:

§ 10. Kravet om løsning fra annet statsborgerskap

§ 7 h) fyller kravet om løsning fra annet statsborgerskap fastsatt i § 10.

§ 22 Barn og erverv av statsborgerskap

§ 23. Tap ved erverv av annet statsborgerskap

§ 24. Tap ved fravær fra riket

Fjerning av § 10 i Statsborgerloven bør også føre til:

- at en nordmann ikke mister sitt statsborgerskap hvis han tar et annet.
- at en utlending som er norsk ikke lenger må bli løst fra sitt opprinnelige statsborgerskap
- at om man har norsk statsborgerskap og har rett til en annet statsborgerskap ved fødselen kan begge statsborgerskap beholdes livet ut
- at hvis en er født i utlandet av norske foreldre og har oppnådd utenlandsk statsborgerskap må en ikke lenger velge mellom statsborgerskap før en fyller 22 år

Fjerning av **§ 10 i Statsborgerloven** påvirker ikke:

- de andre vilkårene for å få norsk statsborgerskap
- retten til sosiale ytelser for borgere bosatt utenfor Norge
- stemmerett for statsborgere bosatt utenfor Norge så lenge en har en gang stått i folkeregistret i Norge (Lov om Stemmerett i Stortingsvalg, Fylkesting og Kommunestyret §2)
- pensjon for statsborgere som har arbeidet utenfor Norge. Pensjonen opptjenes i forhold til antall år vedkommende har bidratt til pensjonen i Norge.
- at en person med dobbelt statsborgerskap kan frivillig velge å ha bare ett statsborgerskap.

Det bør selvfølgelig fortsatt være mulig å velge bort sitt norsk eller sitt utenlandsk statsborgerskap.

Det fortsatte lovarbeidet i den norske administrasjonen kan med fordel dra nytte av lovarbeidet og rapportene fra de fire nordiske landene - Danmark, Island, Sverige, og Finland - som i de senere årene har endret sitt lovverk for å tillate dobbelt statsborgerskap. Disse landene er dessuten ganske nær Norge ikke bare geografisk, men også i form av demokratisk kultur og samfunnsstruktur.

Forfatterne er opptatt av å understreke at når norsk lovgivning endres slik at dobbelt statsborgerskap tillates, bør loven inneholde en klausul slik at de tidligere norske statsborgere som ble tvunget til å oppgi sitt norske, etter bestemte vilkår kan få sitt norske statsborgerskap tilbake - dette på samme måte som for eksempel Danmark, Finland, Sverige og Island har gjort det. Det vil være uheldig å begrense dette bare til personer som har bodd i Norge i de siste 2 år eller nordmenn bosatt i utlandet og som har vært nødt til å si fra seg sitt norske statsborgerskap i de siste 5 årene. Vi vil presisere at det er mange nordmenn som bor permanent i utlandet som

ikke faller inn i denne gruppen. Vår anbefaling er at så lenge en tidligere nordmann kan bevise at de hadde en gang norsk statsborgerskap og på et tidspunkt har bodd i Norge i 2 år eller mer, skal vedkommen ha rett til å søke om å få tilbake sitt norske statsborgerskap.

Konklusjon

Det norske samfunnet er basert på prinsippene om like rettigheter for alle. Det er basert på prinsippene om frihet, rettsikkerhet og respekt for den enkelte. Disse grunnleggende prinsippene er grunnlovsfestet.

Av denne grunn alene bør man ikke bli påtvunget av staten å oppgi sitt statsborgerskap. Slik tvang er i strid med grunnlovens artikkel 92, som lyder "Statens myndigheter skal respektere og sikre menneskerettighetene slik de er nedfelt i denne grunnlov og i for Norge bindende traktater om menneskerettigheter" og artikkel 104 som lyder at "Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn". Innbyggernes frihet og rett til å fortsette å ha sitt norske statsborgerskap eller opprettholde sitt opprinnelig statsborgerskap blir krenket hver dag ved å kreve at de skal bli tvunget til å oppgi sitt norske statsborgerskap.

Norge har siden 1945 erklært sin støtte til FNs arbeid og grunnleggende idealer. Disse konvensjoner, lover og praksis står ikke i veien for at Norge kan tillate dobbelt statsborgerskap.

Nordmenn i utlandet samt fastboende innvandrere i Norge hindres i dag av forbudet mot dobbelt statsborgerskap i å oppnå full integrering der de bor. De befinner seg i praksis i et politisk vakuum uten politisk innflytelse og har en svak rettsstilling fordi de ikke søker statsborgerskap der de bor og blir dermed stort sett underlagt de gjeldende regler for utlendingers opphold i det landet der de bor.

Norge har generelt høyt utdanningsnivå og kvaliteten på norske utdanningsinstitusjoner er internasjonalt svært høy. Den vanlige norske borger er dermed i forhold til resten av verden godt utdannet. Finansielt og teknologisk er Norge blant de ledende i Schengen-landene og EU/EØS. Det ville være rart om et land som Norge ikke vil være i stand til å formulere en lov for sine egne borgere som ellers gjelder for 98,8% av innbyggerne i de landene Norge samarbeider med. Dette er bekymringsfullt og medfører at Norge vil fortsette å henge etter det internasjonale samfunnet.

Norge, gjennom UD, har opptrådt fremtidsrettet med formulering av globaliseringsstrategien som angir prosedyrer og fremferd for hvordan Norge skal fortsette å opptre i forhold til de store utfordringene en stadig økende grad av globalisering medfører (5). UD har innsett at det er personer som er katalysatorer for globalt samarbeid. Det er derfor åpenbart at strategien bør brukes for kritisk å undersøke gjeldende lov om statsborgerskap og innse at det er behov for endring av loven slik at dobbelt statsborgerskap blir tillatt.

Teknisk sett er det absolutt gode løsninger på alle de mulige negative konsekvensene som er tidligere blitt nevnt av politikerne. Disse løsningene har blitt brukt av våre naboland og andre land vi samarbeider med da de i sin tid innførte dobbelt statsborgerskap. Norge vil ved å tillate dobbelt statsborgerskap på ingen måte være en pioner. Tvert imot er vi i en situasjon hvor vi kan høste erfaringer fra vår naboer og andre land med tilsvarende verdier som vi har grunnlovfestet.

Så spørsmålet om dobbelt statsborgerskap kan trolig redusere til om det er en *vilje* i det politiske landskapet. Dette kan selvsagt ikke vurderes objektivt.

Anbefalinger

“Ja til dobbelt statsborgerskap” anbefaler at den norske regjeringen undersøker alle sider ved en innføring av dobbelt statsborgerskap og at det legges fram en detaljert rapport der den tekniske muligheten for å endre loven blir objektivt vurdert. Vi nevner her at det allerede er gjort gjennom NOU 2000:32 Lov om erverv og tap av statsborgerskap-(Statsborgerloven)(1). Det anbefales å være minst like grundig og objektiv i den skriftlige framstillingen som vi har sett eksempler på i Danmark, Sverige, Finland, Island og andre land.

Det er viktig å ikke å gi opphav til feiltolkninger og misforståelser av hvordan dobbelt statsborgerskap kan fungere i praksis.

Er den politiske viljen som kreves for å innføre dobbelt statsborgerskap tilstede, anbefaler “Ja til dobbelt statsborgerskap” at regjeringen oppnevner et utvalg som kan forberede et lovforslag som vil i prinsippet gjenspeile den modellen vi har skissert i denne rapporten.

Vi ser frem til et at et slikt lovforslag presenteres innenfor en overskuelig tidsramme innen denne eller den kommende stortingsperioden.

Kildehenvisninger

Nr.	Tittel/utgivelsesdato/forfatter	Link eller kilde
1	NOU 2000:32 Lov om erverv og tap av statsborgerskap-(Statsborgerloven)	https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-32/id143396/?ch=1
2	Utlendingsnemnda (UNE)	http://www.une.no/sakstyper/Statsborgerskap/
3	Regjeringen.no	https://www.regjeringen.no/no/tema/asylsituasjonen/integrering/statsborgerlo

		ven/id2343481/
4	Norsk språkrådets definisjon av lojalitet	http://www.sprakradet.no/Spraka-vare/Norsk/
5	UD definisjon av globalisering i henhold til migrasjon og utvikling	https://www.regjeringen.no/no/tema/ut-enrikssaker/utviklingssamarbeid/migrasjon-og-utvikling/migrasjon-og-utvikling/id456446/
6	FN Grunnleggende stater - Norge 1945	http://www.un.org/depts/dhl/unms/founders.shtml
7	FN pakten	http://www.fn.no/FN-informasjon/FNs-medlemsland
8	FN Folkerett	http://www.fn.no/Tema/Folkerett
9	Norges prioritering til FNs 70. generalforsamling 2015	https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/unga-prioriteringer/id2440541/
10	FN Menneskerettigheter	http://www.fn.no/FN-informasjon/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-verdenserklæring-om-menneskerettigheter
11	International Law Commission` (ILC) i Draft Articles on Diplomatic Protection (International Law Commission, 58th session, 2006 Report).	http://statsborgerskap.info/wp-content/uploads/2015/10/9_8_2006.pdf
12	Europarådet fakta	https://www.regjeringen.no/no/tema/ut-enrikssaker/menneskerettigheter/innsikt/euoparadet1/fakta/id578548/
13	Council of Europe - Treaty 166, European Convention on Nationality	http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/166
14	Explanatory report. Council of Europe - Treaty 166, European Convention on Nationality	https://rm.coe.int/CoERMPublicCommentSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800ccde7
15	Dobbelt statsborgerskap verdenskart	http://www.movehub.com/blog/dual-citizenship-around-the-world-map
16	Europa fakta	http://europa.eu/about-eu/facts-figures/living/index_en.htm
17	Justisministeriet Danmark Dobbelt Statsborgerskap	http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2014/justits

		minister-bred-adgang-til-dobbelt-statsborgerskap
18	Case studies om mennesker berørt av manglende dobbelt statsborgerskap	http://statsborgerskap.info/case-studies/
19	Lov å være både norsk og utenlandsk? Av Frode Forfang, UDI Direktør	http://www.nrk.no/ytring/bade-norsk-og-utenlandsk_-1.11394080
20	Regjeringens mål for integrering 2015	https://www.regjeringen.no/contentassets/a15355e81b7a44f38f981337fe9a44f1/regjeringens-mal-for-integrering_13-3-15.pdf
21	SSB.no data om emigrasjon	https://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/folkendrkv
22	Migrationsverket Sverige	http://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Bli-svensk-medborgare/Vad-innebar-svenskt-medborgarskap.html
23	Lov om utlendingers adgang til rike og deres opphold her (utlendingsloven)	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-05-15-35/KAPITTEL_7#§64
24	Medborgarskap statistikk, Sverige	http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Artiklar/Ett-land--200-medborgarskap/
25	Dual nationality - USA	http://travel.state.gov/content/travel/en/legal-considerations/us-citizenship-laws-policies/citizenship-and-dual-nationality/dual-nationality.html
26	Dansk statistikk om nordmenn fastboende i Danmark i Q4, 2015	http://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/saveselections.asp
27	Historikk om dobbelt statsborgerskap i UK	https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/267945/dualnationality.pdf
28	Canadisk lovgivning	http://www.cic.gc.ca/english/resources/tools/cit/overview/hist.asp
29	Australsk lovgivning	http://www.border.gov.au/Trav/Citi/Current/Dual-citizenship
30	Italiensk lovgivning	http://www.esteri.it/mae/en/italiani_nel_mondo/serviziconsolari/cittadinanza.html

31	I Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven)	https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-41-2004-2005-/id395901/?q=dobbelt%20statsborgerskap&ch=1#match_0
32	“Vi bør gjøre som Danmark og tillate dobbelt statsborgerskap”. Professor Andreas Føllesdal i Aftenposten, jan 2015	http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Vi-bor-gjore-som-Danmark-7843032.html
33	NOU 2015:4 Tap av Statsborgerskap, Vedlegg 2, PRIO Institutt	https://www.regjeringen.no/contentassets/cfd58282be3c43a3b244df40f41e5fb3/no/pdfs/nou201520150004000dddpdfs.pdf
34	Meld. St. 6 (2012–2013): En helhetlig integreringspolitikk. Mangfold og fellesskap, Se også: St.meld. nr. 15 (2008– 2009): Interesser, ansvar og muligheter Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk	https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-6-20122013/id705945/ https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-15-2008-2009-/id548673/
35	Regeringens proposition 1999/2000:147 Lag om svenskt medborgarskap	http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Lag-om-svenskt-medborgarskap_GN03147/?text=true

Vedlegg 1

Opprop om dobbelt statsborgerskap i Norge 4,595 underskrifter per den 5. januar 2016

https://secure.avaaz.org/en/petition/The_Norwegian_Parliament_Legalize_dual_citizenship/?pv=19